

Кононенко Вадим Юрійович

Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)

Наукова керівниця – ст. викл. Бороліс І.І.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Вища освіта – це система динамічного розвитку та підготовки фахівців в будь-якій науковій сфері. В епоху інтернету така система невід’ємно реагує на процеси, котрі відбуваються у суспільстві. Найвпливовішими факторами соціального розвитку є інформація, наука та освіта. Останніми роками глобалізація значно посилила вплив на перебудову національної системи вищої освіти у всьому світі. Так, на думку одного з відомих теоретиків університетської освіти, віцеканцлера Кенсінгтонського університету П. Скотта: “Глобалізація є найфундаментальнішим викликом, з яким зіткнулись заклади вищої освіти за всю понад тисячолітню історію існування.” (Scott, 2000, 3-8).

Вища освіта після 1990 року стала свідком феноменального зростання мобільності викладачів і студентів, освітніх програм та інституцій, партнерств між установами, обміну інформацією та поширення передового досвіду. В цей час кількість країн з власними науковими системами подвоїлася, а чверть усіх наукових праць написана за участю міжнародних колективів, порівняно з 2% у 1970 році. Конкуренентоздатність наших фахівців на міжнародному ринку праці стає основним ключовим фактором у майбутньому. Глобальна наукова система підтримується колегіальною співпрацею між вченими, які працюють за межами своїх національних держав і створюють глобальні спільні блага, що мають для нас вирішальне значення. Основним показником ефективності навчання має стати засвоєння та застосування здобутих знань на практиці.

Необхідно вільно орієнтуватись у здобутому матеріалі, вміти аналізувати свої можливості та здібності при плануванні практичних дій. Процес глобалізації є складним безперервним явищем. Навколо вищої освіти групується багато ключових питань: інтернаціоналізація та міжнародна якість (сприяння інтеграції системи освіти України у світовий освітній й науковий простір); невідповідність підготовки спеціалістів реальним потребам економіки; недостатнє фінансування ніж показники європейських країн; зростання масовості вищої освіти і як наслідок відсутність попиту отримуваних кваліфікацій, оскільки існує висока конкуренція за робочі місця; штучний завищений попит на універсальні освітні спеціальності, які нижчі ніж потреби ринку; комп'ютерні технології, що відкривають можливості розвитку онлайн навчання в свою чергу витісняють стаціонарні традиційні навчальні методи. В умовах глобалізації попит певного типу фахівця на міжнародних ринках праці потребує універсалізації навчального процесу. І для цього необхідно формувати вільний академічний обмін викладачами і студентами між вузами різних країн – так звана академічна мобільність. А це в свою чергу потребує визнання українських документів про освіту всіма країнами світу. На даний момент національна система вищої освіти ще відрізняється від освітньої системи інших країн світу, але це не стає перешкодою в економічній глобалізації.

Важливою тенденцією глобалізації є те, що Україна є учасником глобального освітнього процесу для іноземців, відкриття філій закладів вищої освіти на територіях інших держав – це показник інтегрованості української вищої освіти у міжнародний освітній простір. Побудова ринку освітніх послуг в Україні можлива шляхом досягнення збалансованості між попитом і пропозицією на ринку праці. На відміну від країн Заходу, в Україні практично відсутній зв'язок між рівнем освіти й рівнем реального доходу. Диплом

розглядається лише як формальне підтвердження рівня освіти, а не як свідчення справжньої професійної кваліфікації. Таке зміщення мотивації навчання визначає формальне ставлення студентів до отримання знань. За даними Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), вища освіта за межами України, підвищує рівень доходів дипломованих фахівців у 1,5-2 рази. Для того, щоб виправити ситуацію необхідно на державному рівні проводити політику приведення у відповідність рівня кваліфікації рівню реального доходу. Основним показником конкурентоздатності певного навчального закладу може бути зацікавленість потенційних роботодавців у випускниках саме цієї установи. Серед переваг державних вищих навчальних закладів роботодавці зазначають: багаторічний досвід на ринку освіти, усталені традиції, гарний викладацький склад і конкурсний відбір абітурієнтів. В свою чергу, основні проблеми, які мають подолати приватні вищі навчальні заклади, а саме: недовіра щодо рівня одержаної освіти, майже всі викладачі працюють за сумісництвом, а відтак – не має зацікавленості викладача у використанні своїх авторських розробок.

Найбільшою проблемою української системи освіти на європейському ринку освітніх послуг є інтеграція й універсалізація якості знань, які отримують випускники українських навчальних закладів. Українські вищі навчальні заклади ще не стали конкурентоспроможним «освітнім товаром» на світовому ринку праці, тому метою української системи освіти має стати наближення рівня освітнього потенціалу населення України як за кількісними, так і за якісними показниками до промислово розвинутих країн світу.

На сайті КМУ було опубліковано розпорядження від 23 лютого 2022 року №286-р «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки» (5). «Наперекір складній ситуації в Україні, наше головне завдання – продовжувати освітній процес. Також важливо реформувати систему освіти відповідно до нових викликів» (Сергій Шкарлет). Саме цим

стратегічним документом визначено основні пріоритети системи вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства та економіки країни, а також головні характеристики, що будуть сформовані до 2032 року. Стратегію було ухвалено 23 лютого, за день до повномасштабної війни. Цей документ, орієнтований на період входження України до Європейського Союзу, є вкрай актуальним і важливим. Цілі та завдання Стратегії є детальною дорожньою картою для відбудови та продовження реформування системи вищої освіти в післявоєнний період.

Таким чином попит та розвиток освітніх послуг на світовому ринку є тенденціями глобалізації. А це в свою чергу експорт та імпорт освітніх послуг, збільшення кількості іноземних студентів та міжнародних навчальних закладів, розширення міжнародної науково-освітньої діяльності. Важним моментом вважаю диверсифікацію фінансових джерел та грантів на розвиток й вдосконалення вищої освіти. Під впливом глобалізації створення єдиного світового освітнього простору стало закономірною тенденцією.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Scott, P. (2000). *Globalization and University*. The Alma Mater School.
2. Боголіб, Т. (2007). Ринкова модель ВНЗ. Міленіум.
3. Каленюк, І.С. (2015). Сучасні виклики розвитку вищої освіти. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 18. Економіка і право.
4. Оксамитна, С., Виноградов, О., Малиш, Л., & Марценюк, Т. (2010). *Молодь України : від освіти до праці*. НаУКМА.
5. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.02.2024).